

ORKESTAR "SIMÓN BOLÍVAR"

Dalibor Davidović

U sredini u kojoj i neprofesionalni glazbenici, od kojih bi se očekivao kakav-takav entuzijazam, nerijetko zvuče umorno i letargično, a o profesionalnima da se i ne govori, ovaj je zvučni zapis svakako vrijedan slušanja. Posvemašnja mrzovolja i uživiljenost u mentalitet žrtve, što rezultira vječitim žalbama na nešto, od "historijskih nepravdi" od "loših uvjeta rada", samo su pokušaji domaće sredine da se prikrije odsutnost radnih navika, nespремnost za ulaganja u projekte duga trajanja, pa i nesposobnost

iskrenog zanimanja za stvari umjetnosti.

Orkestar mladih iz Venezuele "Simón Bolívar"

upravo je sve ono što ovdje ne postoji: proizvod vlastita rada, dugoročna ulaganja i želje za sudjelovanjem u glazbi.

Riječ je, naime, o ansamblu koji čini vrhunac onoga što njegovi sunarodnjaci kolokvijalno nazivaju "El sistema", a službenim imenom Nacionalna mreža orkestara mladih i djece Venezuele, sustava što obuhvaća 125 orkestara mladih (od toga 30 simfonijskih) i odgovarajući edukacijski program. Nastao godine 1975. kao Društvena akcija za glazbu, "El sistema" je od početka bio zamišljen kao dugoročan projekt, koji nisu ugrožavale mijene državnih uprava. Štoviše, nakon što je njegov tadašnji orkestar osvojio prestižnu međunarodnu nagradu 1977. godine, "El sistema" je postao područje "posebne društvene skrbi", a tako je ostalo do danas: i orkestralna tijela i edukacijski aparat u potpunosti financira tamošnje Ministarstvo obitelji, zdravlja i sporta.

IGOR STRAVINSKY

Le Sacre du printemps

SILVESTRE REVUELTAS

La noche de los mayas

Simón Bolívar Youth Orchestra of Venezuela, Gustavo Dudamel

Universal Music © DG 477 8775

Snimka o kojoj je ovdje riječ stoga je samo vrh brijega, čije podnožje tek u novije vrijeme postaje zamjetnije i inozemnim promatračima. Za to nije zaslužan samo Orkestar mladih iz Venezuele "Simón Bolívar", reprezentativno tijelo koje okuplja probrane glazbenike čitave mreže, i to podjednako nastupima uživo kao i medijskim posredovanjima, nego i

njegov dirigent Gustavo Dudamel, zvijezda u pravome smislu riječi, koja polarizira svojom pojavom bez obzira prisutna tjelesno ili tek posredstvom snimaka. Za rasprostranjenost ovih posljednjih ne treba brinuti, jer tu je zadaću, naime, preuzela ugledna i utjecajna kuća, Deutsche Grammophon, koja je, prije ploče o kojoj je ovdje riječ, objavila i tucet drugih na kojima Dudamel ravna Orkestrom mladih u izvedbi Beethovena ("Peta" i "Sedma simfonija"), Mahlera ("Prva" i "Peta simfonija") i Čajkovskog ("Peta simfonija"), "Best of" s različitim ulomcima i kraćim djelima, video snimke uživo s nastupima u Salzburgu, kao i snimku inauguralnog koncerta na kojemu mladi dirigent ravna Filharmonijom iz Los Angelesa u svojstvu njegova novog glazbenog direktora - "transfer" što ga je "El sistema" bez sumnje uknjižio kao jedan od svojih najvećih uspjeha.

Ključna je riječ čitava projekta *mladost*, pa ju je teško izbjeći i kada se u obzir uzima ova snimka. Mladost u doslovnom smislu, jer riječ je o mladim glazbenicima čije se sviranje doista odlikuje odgovarajućom energiziranošću i napetošću. Izbor baleta "Posvećenje proljeća" Igora Stravinskog i orkestralne suite "Noć Maja" meksičkog skladatelja Silvestrea Revueltasa teško da je stoga mogao biti sretniji, budući da je riječ o djelima čija je zahtjevnost u izvedbenom pogledu predstavljala izazov za mlade glazbenike, kao "nešto veliko" što valja svladati i što stoga donosi i veći užitek. (Posljednji stavak Revueltasove kompozicije, "Noć čarolije", upravo je virtuozan, napose za perkusije.) U priloženome intervjuu sam pak dirigent govori o "djelima punim ritma" i "energiji mladosti", koju su mladi glazbenici instinktivno osjetili, puštajući da ih ponese. Ovaj "ritam" u samim se izvedbama odnosi na naglašenost generalne linije, protočnosti

djela, tenzije. Biti nošen ritmom ovdje zapravo znači "uhvatiti" od početka glazbeni obrazac i hipnotički ga ponavljati, gotovo se u njemu izgubiti. Doduše, po cijenu toga da on odvuče glazbu kamo hoće, pa se tako, primjerice, u izvedbi zvučno intenzivnijih - zapravo najpoznatijih - slika iz "Posvećenja proljeća", uz *crescendo* susreće i obavezan *accelerando*, tipično obilježje nekontroliranih, pa i početničkih izvedaba. Za izvođača koji pušta da ga djelo ponese obje su kompozicije nezgodne i stoga što su komponirane na način mozaika, nizanjem kraćih komada, koji doduše, svaki za sebe, neprestanim ponavljanjem odgovarajućeg zvučnog obrasca, mogu djelovati ekstatički, no između njih nalazi se i vezivno tkivo, nerijetko iznimno kompleksne građe. Stoga i ova izvedba kipti od nabijenosti u gromoglasnim prizorima, da bi se nesrazmjerno spustila u onima manje intenzivnima, koji valjda ne "ponesu". Kao da je riječ o dijelovima od manje važnosti, pa ih je dovoljno tek brzo prosvirati, da bi količina "pravih stvari" bila dulja. Sličan je slučaj s ritamskom komponentom "Posvećenja proljeća" (Revueltas je tu mnogo pitomiji, napose u prva tri stavka): neprestana linearna dodavanja, permutacije i istodobna naslojavanja osnovnog obrasca upravo onemogućuju osjećaj metra, potičući budnost, ili pak, kao u ovoj izvedbi, naglašavanje samo jedne komponente (npr. jedne linije), uz istodobno guranje drugih u pozadinu, kako bi se spriječila "serijalna" razmrvljenost i uspostavila "konvencionalna" ritamsko-metarska shema. Čuveno mjesto nakon "Igara suprotstavljenih plemena", na kojem dolazi do istodobnog odvijanja nekoliko ritamsko-metarskih slojeva, na ovoj je snimci samo jedan od takvih primjera.

Uostalom, djela Stravinskoga, a među njima i "Posvećenje proljeća", slaveći životne prijelaze u mladost ili zrelost, istodobno podsjećaju na tijek vremena, propadanje i zalaz (dovoljno se prisjetiti kraja "Svadbe"), ako već ne na žrtvene jarce, kao u ovome baletu, koji su nužni da bi se pokrenuo još jedan krug obnove života. Pa ni Revueltasova suita, premda ni izdaleka tako dosljedna u očudavanju folklornih predložaka, njihovu pretvaranju u izvor apstraktnih procedura koje slijede neku drugu glazbenu logiku od one konvencionalne, u neku se ruku odnosi na iščeznuće, predstavljajući viziju legendarne južnoameričke kulture. Slavljenje mladosti možda ima nekog smisla ukoliko se uzme u obzir da je ovaj orkestar - koji se, usput, i zove po osobi političkih vizija - proizvod društvene akcije, kojom se mladima Venezuele nastoji omogućiti *zdraviji* i bolji život, spašavajući ih od narkomanije i kriminala, no nijedno od njih samo po sebi nije jamstvo umjetnosti (kao što to nije, unatoč uvriježenu mišljenju, ni starost odnosno dugovječnost). Utoliko će biti zanimljivo promatrati što će se s tom mladošću, napose u Dudamelovu slučaju (njegovo približavanje Simonu Rattleu kao mentoru, doduše, nije baš ohrabrujući znak) dogoditi u godinama što slijede: hoće li je uspjeti promatrati s nekog drugog stajališta, posvećujući više vremena onome što stoji u partituri, ili je pak nastojati očuvati po svaku cijenu, pa i onu umjetnosti.